

6. Almenn menntun – grunnþættir menntunar

Skilgreining á almennri menntun er ekki einhlít. Hún er bundin við stund og stað og jafnvel einstaklinginn.

Almenn menntun stuðlar á hverjum tíma að aukinni hæfni einstaklingsins til að takast á við áskoranir daglegs líf og efla skilning einstaklingsins á eiginleikum sínum og hæfileikum. Hún er í senn einstaklingsmiðuð og samfélagsleg.

Skólakerfið er mikilvægasti grundvöllur þess að samfélagið tryggi almenna menntun. Því er eðlilegt að skýra grunnþætti menntunar í aðalnámskrá og tengja þá meginsviðum þekkingar og leikni sem einstaklingum standa til boða í skólunum. Skilgreining á grunnþáttum er tilraun til að kortleggja þau meginsvið almennrar menntunar sem skólastarfið stefni að.

Í [Aðalnámskrá leikskóla](#) er hægt að lesa nánar um almenna menntun.

6.1 Grunnþættir menntunar

Grunnþættir menntunar eru sex og eru leiðarljós við námskrárgerð.

- læsi,
- sjálfbærni,
- heilbrigði og velferð,
- lýðræði og mannréttindi,
- jafnrétti,
- sköpun.

Grunnþættirnir snúast um læsi á samfélag, menningu, umhverfi og náttúru þannig að börn og ungmenni læri að byggja sig upp andlega og líkamlega, að bjarga sér í samfélaginu og vinna með öðrum. Grunnþættirnir snúast einnig um framtíðarsýn og getu og vilja til að hafa áhrif og taka virkan þátt í að viðhalda samfélagi sínu, breyta því og þróa það.

Hugmyndirnar að baki grunnþáttunum eiga að endurspeglast í starfsháttum skóla, samskiptum og skólabrag og eiga að vera sýnilegir í öllu skólastarfi. Grunnþættir menntunar eru settir fram sem sex þættir en þeir tengjast þó innbyrðis og eru háðir hver öðrum. Þótt grunnþættirnir séu samtvinnaðir

hefur hver þeirra sín sérkenni. Í [Aðalnámskrá leikskóla](#) er hægt að lesa nánar um Grunnþætti menntunnar.

6.2 Læsi

Læsi snýst um samkomulag manna um málnotkun og merkingu orða í málsamfélagi og er því félagslegt í eðli sínu. Læsi snýst fyrst og fremst um kerfisbundin tákni, miðlunartækni og sköpun merkingar. Meginmarkmið læsis er að nemendur séu virkir þátttakendur í að umskapa og umskrifa heiminn með því að skapa eigin merkingu og bregðast á persónulegan og skapandi hátt við því sem þeir lesa með hjálp þeirra miðla og tækni sem völ er á. Lesa má nánar um læsi [hér](#).

Í Tröllaborg er læsi samtvinnað öllu starfi leikskólans. Við lærum að lesa umhverfi okkar bera virðingu fyrir því. Einnig lærum við að lesa tilfinningar hvor annars og taka tillit til hvers og eins. Ritmál er notað í öllu starfi þ.e. orð sett á hluti, lesið reglulega fyrir börnin, opið bókasafn og börnin hvött til að segja og skrifa sínar eigin sögur. Þegar við förum í gönguferðir æfum við okkur í að lesa skilti og lesa atburði í umhverfinu s.s. hlusta á fuglasöng og fleira.

6.3 Sjálfbærni

Menntun til sjálfbærni miðar að því að gera fólki kleift að takast á við viðfangsefni sem lúta að samspili umhverfis, félagslegra þátta og efnahags í þróun samfélags. Þannig þurfa nemendur að þekkja, skilja og virða náttúruna, bæði vegna sjálfsgildis hennar og þeirrar þjónustu sem hún innir af hendi við mannfélagið. Í samfélagslegu tilliti snýst hugmyndafræðin um jöfnuð, innan kynslóðar og á milli kynslóða. Kennsla og starfshættir innan skólans skulu fléttast saman við það viðhorf, að markmið menntunar sé geta til aðgerða. Lesa má nánar um sjálfbærni [hér](#).

Í Tröllaborg mikil áhersla lögð á útikennslu þar sem börnin læra á umhverfi sitt og að bera virðingu fyrir náttúrunni. Við notum mikið af endurvinnanlegum efnivið bæði í leik og til myndsköpunar.

6.4 Lýðræði og mannréttindi

Lýðræði er mikilvægt á vettvangi skólans. Skólar þurfa að taka mið af því að barna og ungmenna bíður að taka þátt í lýðræðissamfélagi og því er mikilvægt að börn læri um þess háttar samfélög. Í öðru lagi þurfa skólar að taka mið af því í öllum starfsháttum að borin sé virðing fyrir manngildi hvers og eins. Umhyggja fyrir fólki, dýrum og umhverfi er einnig hluti lýðræðismenntunar og á heima í öllum námsgreinum. Slíkt nám gerir ráð fyrir samstarfi út fyrir veggja skóla engu síður en samstarf í skólanum. Lögð er áhersla á að lýðræðislegir skólar taki þátt í að skapa samábyrgt og sjálfbært samfélag. Lesa má nánar um lýðræði og mannréttindi [hér](#).

Í Tröllaborg eru börnin saman á deild frá 1 árs til 6 ára og læra að umgangast hvert annað og virða þroskamun hvers og eins. Eldri börnin læra fljótt að taka tillit til yngri barnanna og yngri börnin læra af þeim eldri. Mikið samstarf er milli skólastiga á svæðinu.

6.5 Jafnrétti

Markmið jafnréttismenntunar er að skapa tækifæri fyrir alla til að þroskast á eigin forsendum. Jafnréttismenntun vísar í senn til inntaks kennslu, námsaðferða og námsumhverfis. Jafnrétti er regnhlífahugtak sem nær til margra þátta s.s. aldur, búseta, fötlun, kyn, kynhneigð, litarháttur, lífsskoðanir, menning, stétt, trúarbrögð, tungumál, ætterni og þjóðerni. Leggja skal áherslu á skóla án aðgreiningar í öllu skólastarfinu. Lesa má nánar um jafnrétti [hér](#).

Í Tröllaborg eru allir hvattir til að tjá sig og hlusta á aðra. Börn með annað tungumál en íslensku fá stuðning. Kennarar nýta sér ýmsar kennsluáðferðir til að koma til móts við hvern og einn.

6.6 Heilbrigði og velferð

Heilbrigði byggist á andlegri, líkamlegri og félagslegri vellíðan. Í skólum þarf að skapa jákvæðan skólabrag og heilsueflandi umhverfi þar sem markvisst er hlúð að þroska og heilbrigði frá ýmsum hliðum. Mikilvægt er að skólinn taki mið af þörfum allra barna á einstaklingsbundinn hátt. Allir þurfa

tækifæri til að njóta styrkleika sinna sem er lykilþáttur í að byggja upp jákvæða sjálfsmynd. Það þarf að vinna náið með foreldrum, heilsugæslu og aðilum úr nærumhverfinu því að slík samvinna er forsenda þess að góður árangur náist. Lesa má nánar um heilbrigði og velferð [hér](#).

Í Tröllaborg fléttast heilbrigði og velferð inn í allt starf leikskólans. Við erum með skipulagðar hreyfistundir einu sinni í viku. Boðið er upp á hollan og fjölbreyttan matseðil og börnin eru hvött til að smakka allt. Jafnvægi er á milli inni- og útiveru. Við vinnum með smt þar sem horft er á jákvæða hegðun með það að markmiði að öllum líði vel. Einnig vinnum við með námsefnið *Vináttu* sem er forvarnarverkefni gegn einelti og er gefið út af Barnaheillum. Í *Vináttu* er lögð áhersla á að enginn sé skilinn útundan, hve vináttan er mikils virði og að bera virðingu fyrir því að það eru ekki allir eins.

6.7 Sköpun

Í sköpun felst að móta viðfangsefni og miðla þeim, búa til, gera eitthvað nýtt eða öðruvísi en viðkomandi kann eða hefur gert áður. Sköpun er að uppgötva, njóta, örva forvitni og áhuga, virkja ímyndunarafl og leika sér með möguleika. Sköpun byggist á forvitni, áskorun, spennu og leit. Leikur er mikilvæg námsaðferð og opnar víddir þar sem sköpunargleði barna og ungmenna getur notið sín. Sköpun er mikilvægur grunnur að því að horfa til framtíðar og móta sér framtíðarsýn, taka þátt í mótun Lýðræðissamfélags og skapa sér hlutverk innan þess. Lesa má nánar um sköpun [hér](#).

Í Tröllaborg er sköpun stór hluti af starfinu. Efniviður í listherbergi er aðgengilegur og geta börnin skapað ýmis verk að eigin vali og undir handleiðslu starfsmans. Tónlist er aðgengileg og geta börnin hafa tækifæri til að hlusta eða hreyfi sig í takt við tónlistina. Auk þess að skapa í listaherbergi gefst þeim kostur á að skapa og þróa leik sinn t.d. hlutverkaleiki og kubbaleiki.

Tónlist er aðgengileg og börnin hafa tækifæri til að hlusta eða hreyfi sig í takt við tónlistina. Einnig er börnunum gefinn nægur tími til að skapa og þróa leik sinn t.d. eins og hlutverkaleiki og kubbaleiki.